

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา นั้นจัดว่า เป็นส่วนสำคัญและ เป็นปัจจัยที่จำ เป็นที่สุดในการพัฒนาบุคคลและ พัฒนาประเทศ แต่การจะจัดการศึกษาในระบบใดนั้น จำ เป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบใหญ่คือ วัตถุประสงค์และผลที่จะได้รับเพื่อสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษา ปัจจุบันจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ทำให้การจัดการศึกษาในระบบเดิม คือ การสอนโดยให้ครูเป็นผู้ให้ความรู้ และทักษะแก่นัก เรียน การเข้ากลุ่มและการจัดการเรียนการสอนในห้อง เรียน เริ่มมีความลำบาก รวบรวมตลอดถึงจำนวนห้อง เรียน สื่อการสอน ครูผู้สอนไม่ได้สัดส่วนต่อผู้เรียนก็จะ เป็นปัญหาติดตามมา ดังนั้นการเสนอการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการศึกษาให้เข้ากับสภาวะสังคม เศรษฐกิจ ในบรรดา รูปแบบวิธีการในการจัดการศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบันนี้ การสอนทางไกล (Distance Learning) เป็นระบบการจัดการศึกษาแบบใหม่ระบบหนึ่งที่ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก และช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ เหมาะกับสภาพของ ปัจจุบัน

โทนี่ เคย์ (Tony Kaye) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการศึกษาทางไกลว่า เป็นการศึกษาก่อตั้งขึ้นในพื้นที่ที่มีผู้ เรียนอยู่กระจัดกระจายและลดความสำคัญของการสอนแบบใช้ ครูสอนโดยตรงลง (ริมเบิล 2525 : 1) โดยหลักการดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่า การสอน ทางไกลนั้นมีลักษณะดังนี้

1. การสอนทางไกลสามารถใช้กับผู้เรียนจำนวนมากได้ เสมือน เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง
2. หลักสูตรสำหรับนักศึกษาทางไกลสามารถปรับปรุงให้ได้คุณภาพมาตรฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาที่จะร่วมกับนักการศึกษาสร้างขึ้น

3. ประสิทธิภาพของวิธีการจัดการสอนทางไกล พิสูจน์ได้จากความรู้และทักษะที่ผู้เรียนได้รับ

4. การจัดการสอนทางไกล ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนอยู่กับที่ไม่ต้องเดินทาง จะช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ลงมาก และยังมีเวลาว่างในการศึกษาหาความรู้เพิ่มขึ้น

5. การที่ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองเป็น เอกเทศนี้ จะช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในเนื้อหาวิชาไปตามความต้องการของแต่ละคน

6. การเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ผู้เรียนต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตัวเองอยู่เสมอ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและ เป็นตัวของตัวเองมากกว่าการศึกษาแบบอื่น (วสันต์ อดิศักดิ์ 2525 : 138)

ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้การสอนทางไกลเป็นวิธีการที่น่าทดลองปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาแบบเปิด เพื่อมวลชน แนวความคิดในเรื่องการศึกษาแบบเปิดเพื่อมวลชนหรือการให้การศึกษานอกระบบแก่ประชาชนของประเทศนั้น โฆสิต อินทวงศ์ (2519 : 179) ได้กล่าวว่า

"การศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ควรเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อมวลชนยิ่งขึ้น การศึกษาจำต้องอาศัยทั้งสองระบบ (คือการศึกษาแบบเปิด และการศึกษาแบบปิด) สนับสนุนซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงต่อเนื่องกันและปรับเข้าหากันได้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้ เลือก เรียนตามความถนัดตามธรรมชาติของเขาได้อย่างเต็มที่"

สำหรับในระดับอุดมศึกษาองค์กรการศึกษาที่สามารถสนองหรือรองรับแนวความคิดในเรื่อง การศึกษาแบบเปิดเพื่อมวลชน ก็คือมหาวิทยาลัยเปิด ซึ่งโดยปรัชญาของมหาวิทยาลัยเปิดแล้ว การศึกษาเป็นสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลที่จะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและอย่างเสรี เอนก พ.อนุกูลบุตร (2522 : 1) ได้ให้ทัศนะว่า ความเสมอภาคในโอกาสแห่งการศึกษาควรจะหมายถึง การให้ทุกคนมีโอกาสได้ศึกษาตามความสามารถของตน โดยไม่ต้องพยายามขจัดอุปสรรคที่จะลดโอกาสลงให้เหลือน้อยที่สุด แนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเปิด จึงมีหลักการสำคัญเบื้องต้นดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีคุณสมบัติพื้นฐาน เข้าศึกษาได้โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือกคุณสมบัติพื้นฐาน อาจได้แก่ อายุ การทำงาน พื้นความรู้อย่างต่ำเท่าที่กำหนดโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการจำกัดจำนวนหรือความแตกต่างในแง่เศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ เข้ามาเป็นอุปสรรค

2. เปิดโอกาสให้เลือกเรียนตามสาขาที่สมัครใจ ในมหาวิทยาลัยปิดธรรมดาที่มีการจำกัดจำนวนคนที่รับได้ในแต่ละสาขาวิชา การเลือกสาขาของผู้เรียนจึงไม่มีอิสระเต็มที่ตามที่ตนปรารถนาที่จะศึกษาตามความพอใจที่ตนได้ตัดสินใจ มหาวิทยาลัยเปิดได้เปิดโอกาสนี้ให้เพราะถือว่า ตัวเขารู้ดีกว่าใครว่าเขาต้องการอะไร แต่ละคนย่อมสามารถพัฒนาตนเองไปสู่สิ่งที่ตนสามารถทำได้ดีที่สุด

3. เปิดกระบวนการศึกษาให้ทุกคนสามารถเรียนได้ ลักษณะนี้เป็นหัวใจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยเปิดตรงที่พยายามขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขวางกั้นการเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ไม่ว่าจะเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ถิ่นที่อยู่ไม่ว่าอยู่ไกลหรือใกล้ ไม่ว่าจะได้เรียนได้เร็วหรือช้า ไม่ว่าอายุมากหรือน้อย

กล่าวโดยสรุป โดยปรัชญาแล้วถือว่า " การศึกษาเป็นสิทธิอันชอบธรรมในการพัฒนามนุษยชาติปัจเจกชนให้เต็มสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมประชาธิปไตย " และหลักการทั่วไปก็เพื่อความเสมอภาคในการศึกษา โดยมีให้สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ มาเป็นอุปสรรคขวางกั้นความเสมอภาคนี้ (เอนก พ.อนุกุลบุตร 2521 : 4)

ปัจจุบัน สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยที่จัดระบบการศึกษาแบบเปิดเพื่อมวลชน มีอยู่ 2 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำหรับการวิจัยนี้มุ่งศึกษากรณีเฉพาะของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2514 เป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และทำนุบำรุงวัฒนธรรม (ราชกิจจานุเบกษา 2514 : 90) จัดตั้งขึ้นมาเนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาเรื่อง การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นเวลาดึกเข้านาน กล่าวคือ ผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีความประสงค์จะ เข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา แต่สอบเข้า

ไม่ได้มีเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีกลุ่มบุคคลผู้ไม่มีสิทธิที่จะสมัครสอบคัดเลือกเพื่อเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น อายุมากหรือคุณภาพการศึกษาเบื้องต้นไม่ตรงกับที่สถาบันต่าง ๆ กำหนด และไม่อาจมานั่งเรียนตามกำหนดที่สถาบันนั้น ๆ ยังคับคั่ง ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านั้นมีความสามารถและประสงค์ที่จะศึกษาเล่าเรียน (เสถียร หอมขจร 2517 : 19) มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยตลาดวิชา หรือมหาวิทยาลัย เปิดนั้นมาจากแนวคิด 2 แนว คือ

1. เปิดรับนักศึกษาโดยไม่มี การสอบคัดเลือก แต่อาจกำหนดเกณฑ์การรับเข้าตามความเหมาะสม ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำ ใครมีความสามารถเรียนได้ตามหลักสูตรก็สามารถ เป็นบัณฑิตได้

2. เปิดรับนักศึกษาเข้าเรียน โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก แต่ยังมี การกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำ อาทิ ต้องสำเร็จ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และยังมีบังคับโดยตรงหรือทางอ้อมให้มาเข้าฟังคำบรรยายในชั้นเรียน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 4)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ. 2514 นับเป็นพัฒนาการของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ตามแนวคิดที่สอง หลังจากทั่วประเทศประสบปัญหาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเรื่อง ที่เรียนไม่เพียงพอสำหรับผู้สำเร็จ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นผู้ริเริ่มเสนอพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้มีลักษณะ เป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา รับนักศึกษาโดยไม่มี การสอบคัดเลือก เข้าเรียน ด้วยเหตุผลในการจัดตั้ง คือ

1. เพื่อให้การศึกษาแก่ชนทุกชั้น เป็นการสร้างคนให้มีคุณภาพ ให้มีความรู้ความสามารถ

2. เพื่อป้องกันการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ โดยสกัดกั้นมิให้นักศึกษาไปหาที่เล่าเรียนในต่างประเทศ เพราะในแต่ละปีมีนักศึกษาไปหาที่เรียนในต่างประเทศเป็นจำนวนมิใช่น้อย

3. เพื่อแก้ปัญหาที่เรียน สำหรับผู้ที่ประสงค์จะศึกษาในระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีลักษณะทั่วไป เหมือนกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ ภารกิจ และการดำเนินงาน จะมีผิดแผกแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็ตรง

ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นตลาดวิชา ซึ่งยังผลให้มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในโลก (เอนก พ.อนุกุลบุตร 2521 : 1) และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทุกปี เนื่องจากกระบวนการให้การศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีทั้งระบบปิดและระบบเปิดอยู่ด้วยกัน มีลักษณะทั่วไปในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านนักศึกษา เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์สมัครไว้อย่างกว้างขวาง ผู้ที่สนใจมาศึกษาเล่าเรียนจึงประกอบด้วยบุคคล 5 ประเภทด้วยกัน คือ

- 1.1 เป็นนักศึกษาที่เตรียมตัวจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยตรงอยู่แล้ว ได้แก่ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 1.2 เป็นนักศึกษาที่เตรียมตัวจะประกอบอาชีพ โดยเลือกเรียนวิชาสายอาชีพ ซึ่งได้แก่ ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่าง ๆ
- 1.3 เป็นผู้ที่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งอยู่แล้ว ได้แก่ ผู้ที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นตรีขึ้นไป และสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
- 1.4 เป็นผู้ที่สนใจศึกษาเล่าเรียนทั่วไป ที่มีคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ได้แก่ ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว หรือผู้ซึ่งต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
- 1.5 ผู้ที่สนใจศึกษาเฉพาะกระบวนวิชา โดยไม่รับปริญญา

ถ้าแบ่งนักศึกษาเหล่านี้ตามโอกาสของการมาเรียนจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ก. ประเภทที่มาเรียนเป็นประจำ
- ข. ประเภทที่มาเรียนเป็นครั้งคราว

2. ระบบการศึกษา การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการแบบทวิภาค (Semester System) ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ภาค คือ ภาค 1 (First Semester) และภาค 2 (Second Semester) ในภาค 1 และภาค 2 ใช้เวลา 18 สัปดาห์ (เป็นเวลาเรียน 16 สัปดาห์ และเวลาสอบ 2 สัปดาห์) สำหรับภาคฤดูร้อน (Summer Session) ใช้เวลา 8 สัปดาห์ (เป็นเวลาเรียน 7 สัปดาห์ และเวลาสอบ 1 สัปดาห์)

นอกเหนือจากการจัดแบ่งคณะวิชาและภาควิชา ตามหลักการของยูเนสโกแล้ว มหาวิทยาลัยยังได้จัดการสอนแบบประสานงานด้านวิชาการระหว่างคณะ หรือระบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary System) คือ คณะใดหรือภาควิชาใด มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอนวิชาใด ก็จะทำน่วยการศึกษาและวิจัยในวิชานั้น ๆ แก่นักศึกษาทุกคนทั้งมหาวิทยาลัย โดยไม่มีการเปิดสอนกระบวนวิชา (Course) ซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้เพื่อผลในด้านการประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลาในการจัดชั่วโมงสอน และเพื่อให้นักศึกษาทุกคนได้รับความรู้ในมาตรฐานเดียวกัน

กระบวนวิชา (Course) ต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยแต่ละกระบวนวิชาจะกำหนดความมากน้อยของ เนื้อ เรื่อง เป็นจำนวนหน่วยกิต และทำการสอนกระบวนวิชาหนึ่งให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 1 ภาคเรียน โดยมีวิธีคิดจำนวนหน่วยกิต คือ

- ก. กระบวนวิชาที่ใช้บรรยายสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงตลอดภาคเรียน กำหนดให้มีค่า 1 หน่วยกิต
- ข. กระบวนวิชาที่ใช้เวลาปฏิบัติทดลอง การอภิปราย การฝึก ฯลฯ โดยปกติใช้เวลา 2 หรือ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคเรียน มีค่าเป็น 1 หน่วยกิต

ในด้านการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยได้จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ นักศึกษาทุกคนได้รับคำปรึกษา ก่อนลงทะเบียนเรียนทุกครั้ง และอาจารย์ที่ปรึกษาเหล่านี้ก็พร้อมที่จะให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหาทางด้านวิชาการในทุกโอกาส

3. การประเมินผลการศึกษา การประเมินผลของแต่ละกระบวนวิชา ใช้ระบบ การให้อักษรระดับคะแนน (Letter grade) G, P และ F ซึ่งกำหนดขึ้นให้เป็นลำดับ แสดงคุณภาพการเรียนของนักศึกษา ในแต่ละกระบวนวิชา เรียงลำดับตั้งแต่คุณภาพสูงสุด (G) ถึงคุณภาพต่ำสุด (F) ดังนี้

ลำดับชั้น G = ดี = 4.0

ลำดับชั้น P = ได้ = 2.25

ลำดับชั้น F = ตก = 0

กระบวนวิชาที่นักศึกษาได้ลำดับชั้น G และ P เท่านั้น จึงจะนับหน่วยกิตของกระบวนวิชานั้น เป็นหน่วยกิตสะสม ส่วนกระบวนวิชาใดที่นักศึกษาขาดสอบหรือสอบตก นักศึกษาจะได้ลำดับชั้น F ในกระบวนวิชานั้น ๆ

ระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามุ่งจัดสื่อการเรียนการสอนให้นักศึกษาสามารถเรียนด้วยตนเองให้มากที่สุดได้ด้วย กล่าวคือมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จัดกระบวนกรเรียนการสอนในชั้น เรียนที่มหาวิทยาลัยมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้ง มีนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยประมาณร้อยละ 20 - 30 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน (ประมาณ 60,000 - 90,000 คน ในปีการศึกษา 2527) ชั้นเรียนมีตั้งแต่ขนาดเล็กบรรจุนักศึกษา 50 คน ลงมาจนถึงชั้นเรียนขนาดใหญ่เกิน 10,000 คนขึ้นไป

เพื่อให้การเรียนในชั้นเรียนมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงต้องใช้เทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ เช่น โทรทัศน์วงจรปิด เครื่องฉาย เครื่องเสียง วัสดุการศึกษา ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบไม่มีชั้นเรียน เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งมีอาจมาศึกษาที่มหาวิทยาลัยได้ประมาณร้อยละ 70-80 ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน (ประมาณ 200,000-250,000 คน ในปีการศึกษา 2527) นั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการพัฒนา นำระบบการสอนทางไกลมาใช้ เช่น ใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ คือ ตำราและคู่มือศึกษา การสอนทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และจัดโครงการสอนเสริมในส่วนภูมิภาค ซึ่งเรียกว่า ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคอีก 9 แห่ง แต่งานการจัดการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบันนั้นพัฒนาขึ้นอย่างจำกัดทั้งในด้านชนิดปริมาณและคุณภาพ เพราะยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น

1. ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ยังต้องพัฒนาระบบและพัฒนาเทคนิคการผลิตบทเรียนทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์
2. ปัญหาสื่อการสอนเพื่อการศึกษาด้วยตนเองยังมีน้อย อันได้แก่ ตำราเสียง ตำราเทปโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อผสมอื่น ๆ

๓. ปัญหาการพัฒนาตำรา เพื่อให้สามารถ เรียนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ยังต้องนำ เทคโนโลยีการศึกษา มาช่วยพัฒนาและผลิตทั้งในรูปของตำรา ตำราสำเร็จรูป แบบฝึกหัด แบบทดสอบด้วยตนเอง สิ่งพิมพ์ที่ใช้ควบคู่กับการ เรียนการสอนทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

4. ปัญหาการพัฒนาศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคยังมีความต้องการพัฒนา โดยมีการนำ เทคโนโลยีการศึกษาไปใช้มากขึ้น

5. ปัญหาความเสมอภาคของนักศึกษาใน โอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน เพราะมหาวิทยาลัยยังพัฒนาการสอนทางไกลได้น้อยและคุณภาพยังไม่สูง เท่าที่ควร

6. ปัญหาการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของ มหาวิทยาลัยยังทำได้น้อย เพราะการพัฒนาสื่อการสอนทางไกลที่อาศัยสื่อใน ลักษณะเดียวกัน ยังมีปริมาณน้อย

7. ปัญหาความต้องการพัฒนาวิชาชีพการสอน โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษา อันได้แก่ วิธีสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลทางการศึกษา ปัญหาที่รุนแรงกว่า มหาวิทยาลัยปิด เพราะต้องใช้หลักและวิธีการสอนต่างไปจากการ เรียนการสอนใน ชั้น เล็ก เป็นอย่างมาก (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2527 : 6-7)

จากลักษณะ สภาพ และระดับความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว ทั้งปัญหาทางด้าน วิชาการ ด้านบริหารและอื่น ๆ ทำให้มหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต้องแก้ปัญหาและพัฒนา งาน ทางด้านการสอนทางไกลโดย เร่งด่วน เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย-รามคำแหง ซึ่งมีลักษณะ เฉพาะตัวให้ดำเนินไปได้ และสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 (2525-2529) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้รับอนุมัติโครงการจัดตั้งสำนัก เทคโนโลยีการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นศูนย์กลาง เทคโนโลยีการศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งในด้านการผลิต การพัฒนา การบริการ และการ ประสานงานทางด้าน เทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะระบบการเรียนการสอนแบบเปิด ซึ่งใช้สื่อการสอนทางไกล อันได้แก่ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ตำราเสียง ตำราเทปโทรทัศน์ และศูนย์บริการวิชาการ ส่วนภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนากระบวนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง คาดว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอนแบบเดิม อาทิ การใช้เทคโนโลยีการศึกษามองอย่างทดแทนการสอน ในระยะเริ่มแรกนักศึกษาและอาจารย์อาจไม่คุ้น เคยจึงอาจมีผลกระทบต่อผลการเรียน ผลกระทบต่อตำราที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่จะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เปิดแบบตลาดวิชา

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่ถือว่าเป็นสิ่งใหม่ หรือความคิดใหม่ ๆ นี้ทำให้เป็นที่ยอมรับนำมาใช้ในสังคมหรือมีอิทธิพล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้เสมอไป ในสิ่งใหม่ ๆ สิบอย่างอาจมีเพียงอย่างเดียวที่ประสบผลสำเร็จในการเป็นที่ยอมรับ อีกเก้าอย่างอาจจะถูกมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย และสิ่งใหม่ ๆ อย่างเดียวที่ประสบผลสำเร็จนั้น ก็อาจเป็นที่ยอมรับในสังคมเพียงช่วงเดียวเท่านั้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงสามารถทำให้สมาชิกในสังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เหล่านี้ และทำอย่างไรจึงจะให้สมาชิกในสังคมรู้จักการตัดสินใจยอมรับสิ่งใหม่อย่างมีเหตุผล และสามารถใคร่ครวญถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ (สำลี ทองธิว 2526 : 5)

เมื่อพิจารณาในแง่ของจิตวิทยาการศึกษาแล้ว สามารถสรุปได้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญสองประการที่ส่งผลต่อการใช้ระบบการสอนทางไกลของอาจารย์ นั่นคือองค์ประกอบที่เกิดจากสิ่งเร้าภายในและองค์ประกอบที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก การแบ่งในลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการศึกษาที่กล่าวว่า การศึกษาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ส่วนมากแล้วการเปลี่ยนแปลงนี้มีได้เกิดโดยตรง แต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสิ่งกระตุ้น (การศึกษา) และการตอบสนอง (พฤติกรรมที่ต้องการ) ตัวเชื่อมนี้คือจิตลักษณะของผู้รับการศึกษานั้นเอง ซึ่งได้แก่ ความรู้ เจตคติ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ และกระบวนการทางจิตต่าง ๆ ฉะนั้น การศึกษาจะต้องทำให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะต่าง ๆ ในตัวผู้รับการศึกษาก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ จรรยา สุวรรณทัต 2521 : 18) ในทำนองเดียวกัน การให้การศึกษาโดยวิธีต่าง ๆ เช่น การให้การอบรม การสาธิตแก่อาจารย์ในเรื่องนวัตกรรมทางการสอนก็เป็นเสมือนสิ่งกระตุ้นตัวอาจารย์ให้เกิดพฤติกรรมตอบสนอง เช่น เกิดความ

เข้าใจ ยอมรับ มีเจตคติที่ดีต่อนวัตกรรมเหล่านั้น หรือนำไปใช้สอน ก็แสดงว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะมาก่อนแล้ว จากทฤษฎีและแนวคิดทางสังคมศาสตร์ถือว่า พฤติกรรมของมนุษย์มาจาก เหตุพหุคูณ (Multi Casual) กล่าวคือ มีสิ่งกำหนดหลายอย่าง ถ้าเราสามารถรู้สิ่งกำหนดหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด เราสามารถตั้งเป็นกฎได้อย่างแน่นอน และสามารถนำไปใช้ในการทำนายพฤติกรรมล่วงหน้าได้ (ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง ม.ป.ป. : 44)

ดังนั้นในฐานะที่ระบบการสอนทางไกล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาด้วย เช่นกันนั้น ย่อมสามารถที่จะนำมาใช้ในองค์กรได้ ผู้วิจัยจึงได้พยายามที่จะแสวงหาความคิดเห็นของ อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหงว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบการสอนทางไกลมาใช้ในระบบการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการสอนทางไกลของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่ามีองค์ประกอบใดบ้าง และแต่ละองค์ประกอบมีลักษณะสำคัญตรงหรือประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร

สมมุติฐานของการวิจัย

จากทฤษฎีของระบบการสอนทางไกล องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการสอนทางไกลของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง จะมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนทางไกล การบริหาร วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการสอนทางไกลของ อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่กำลังปฏิบัติงานการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2527 เท่านั้น ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ได้มาจากประสบการณ์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดย จะศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวกับแนวคิดของระบบการสอนทางไกล ทางด้านการบริหาร วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรครั้งนี้ เป็นอาจารย์ที่กำลังปฏิบัติงานการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2527 เท่านั้น ไม่นับรวมถึงอาจารย์ที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ อาจารย์พิเศษ หรือวิทยากร และกลุ่มตัวอย่างประชากรดังกล่าว เป็นตัวแทนของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. การวิจัยครั้งนี้ถือว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ตอบคำถามอย่างจริงใจและถูกต้องตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การสอนทางไกล หมายถึง วิธีสอนทั้งหมดที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยตรง เป็นการให้การศึกษาแก่นักศึกษาโดยใช้ระบบการสื่อสารจากผู้สอนไปยังผู้เรียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ประสมประสานกัน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ และให้การสอนทบทวน การสอนเสริม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบการสอนทางไกล หมายถึง ความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกี่ยวกับการสอนทางไกลในด้านแนวคิด, วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน, ด้านการวัดและประเมินผล
3. องค์ประกอบ หมายถึง มิติของโครงสร้างที่มีผลต่อการใช้ระบบการสอนทางไกลของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง สามารถบรรยายได้โดยอาศัยตัวแปรหลายตัวแปรที่มีน้ำหนักสูงในองค์ประกอบนั้น (อุทุมพร ทองอุไทย 2527 : 8)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยนี้ทำให้ทราบองค์ประกอบของความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการสอนทางไกลของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเสนอ เป็นแนวทางประกอบการวางแผนพัฒนาระบบการสอนทางไกล ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อไป
3. เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับระบบการสอนทางไกลระดับอุดมศึกษา